

**Tuarascáil do Leanaí ar an
gComhairliúchán Poiblí**

**national
children's
strategy**

straitéis náisiúnta leanaí

A Chairde Óga,

Scríobh sibh chugam agus thug sibh cuireadh dom teacht chuig bhur scoileanna agus chuig bhur n-eagraíochtaí le cúpla mí anuas chun bhur mbarrúil a thabhairt dom faoi fhás suas in Éirinn agus gach a measann sibh a bheith tábhachtach don todhchaí. Chuaigh bhur gcuid tuismitheoirí, múinteoirí, oibríthe cúraim agus daoine eile a oibríonn i seirbhísí ar bhur son i dteagmháil liom freisin chun mé a chur ar an eolas faoinar cheap siadsan a bheith tábhachtach.

Bhain mé an-taitneamh as gach rud a léamh.

Nascann an leabhrán seo na moltaí ar fad a rinneadh. Cuideoidh bhur dtuairimí linn plean a chruthú a chuirfidh feabhas ar shaol leanaí thar na deich mbliana atá amach romhainn.

Go raibh míle maith agaibh faoi chead a thabhairt dom éisteacht lena raibh le rá agaibh.

Mary Hanafin T.D.

Aire Stáit le Freagracht as Leanai.

Réamhrá

Is plean í an Straitéis Náisiúnta Leanaí atá an Rialtas a dhéanamh do leanaí suas go dtí 18 bliain d'aois.

Cinnteoídh an plean :

-
- go mbeidh óige mhaith agaibh ar féidir libh taitneamh a bhaint aisti,
  - go mbeidh gach cabhair a theastaíonn uaibh ar fáil agaibh agus sibh ag fás suas agus
  - nuair a fhásfaidh sibh suas, go leanfaidh sibh le bhur gcion a dhéanamh chun go mbeadh Éire in háit mhaith chónaithe.

Seo í an chéad uair ar iarr an Rialtas cabhair oraibh agus iad i mbun plean do leanaí a leagan amach. Chun sibh a chur ar an eolas faoi seo, chuireamar fógraí i nuachtáin agus in irisí, chuaigh an tAire Leanaí ar Den2 TV chun labhairt le leanaí óga, cuireadh teachtaireacht ar an Scoilnet agus ar láithreán gréasáin na Roinne Sláinte agus Leanaí (an áit ina n-oibríonn an tAire). Thug an tAire cuairt freisin ar eagraíochtaí agus ar scoileanna ar fud na tíre. Ba í an aidhm a bhí aici éisteacht lena raibh le rá agaibh, chun go gcabhrófaí linn an plean do leanaí a dhéanamh.

Ba léir ón bhfreagairt mhór a thug sibh nuair a d'iarr an tAire bhur gcabhair a mhéid agus is mian libh go gcloisfí bhur dtuairimí. Sheol 2,488 leanbh teachtaireachtaí chugainn chun cabhrú le déanamh na Straitéise. Sheol os cionn 300 de bhur dtuismitheoirí, múinteoirí, oibríthe cúraim agus daoine eile a oibríonn i seirbhísí ar bhur son, teachtaireachtaí chuig an Aire chun gach ar mheas siadsa a bheith tábhachtach a chur in iúl agus thug siad moltaí don bhealach is fearr le cabhrú libh.

A bheith mar chuid de theaghlach a ghránn tú ...

'Cónaíonn go leor teaghlach in aice lena chéile agus tá sé sin go hiontach. Cónaíonn mo mhuintir ar fad i gcomharsanacht a chéile agus bíonn siad ann i gcónaí má bhíonn aon fhadhb ann.'

Paula

'Tá an t-ádh lenár bhformhór go bhfuil tuismitheoirí grámhara, cineálta againn.'

Julie

Agus cairde agus daoine a bhfuil gean acu oraibh a bheith in bhur dtimpeall ...

'Tá tuiscint mhaith aontachta ag muintir na hÉireann agus fásann leanaí suas in Éirinn ag mothú go mbaineann siad le pobal, rud atá níos mó ná díreach teaghlach.'

Greg

I measc na rudaí a dúirt sibh a bhí tábhachtach bhí súgradh agus gach a ndéanann sibh in bhur n-am saor, an scoil, sábháilteacht agus an timpeallacht.

I dtaobh shúgartha agus ghníomhaíochtaí áineasa ...

Ceann de na rudaí a scríobh beagnach gach duine agaibh faoi ná go dteastaíonn níos mó áiteanna súgartha agus bualadh le daoine agus go mbeadh níos mó réimsí curtha ar fáil daoibh chun scátáil iontu agus imeacht ar lanna-rothacha iontu ...

'Thug mé faoi deara go bhfuil go leor tithe tábhairne, bialanna, músaem &rl ann do dhaoine fásta ionas gur féidir leo lá maith a bheith acu ach níl aon pháirceanna lanna-rothacha ná páirceanna cláir-scátála ann do leanaí mar mé féin chun spraoi a bheith acu.'

Colm

Do roinnt díbh a chónaíonn lasmuigh de na bailte móra, bhí seo an-tábhachtach ...

'Níl aon saoráidí ag na daoine i mo rangsa ...Más é do thoil é déan dlí ionas go mbeidh ar thógáilithe níos mó spáis do pháirc agus do shaoráidí leanaí a sholáthar agus rochtain ar chóras taistil chuig an siopa nó an lár baile is gaire a chur ar fáil.'

Timmy

Tá tábhacht ar leith ag baint leis go gcosnófar na láithreacha súgartha ...

'Cónaím i _____. Is áit an-gharbh í, bíonn creachadóirí i ngach áit. Dá dtógfaí láthair shúgartha anseo, dhéanfaí creachadóireacht uirthi mar nach mbeadh aon mheas ag na daoine ar an áit ... Dá mbeadh a fhios ag na daoine fásta cé chomh tuirseach de bharr díomhaoine a éirimid agus gan tada le déanamh againn'.

Jason

Agus tá sé tábhachtach go n-éistimis libh faoina bhfuil uaibh agus muid ag pleanáil ...

'Conas is féidir linn rudaí a fheabhsú ? Dá gcruthófaí níos mó gníomhaíochtaí don tréimhse tar éis na scoile choinneodh sé na gasúir de na sráideanna ach chun

I measc na rudaí eile a scríobh sibh faoi, bhí:

- brú scrúduithe;
- na hábhair is maith libh agus nach maith libh a fhoghlaim sa scoil, agus
- na nithe a cheapann sibh ar cheart a bheith sa scoil, mar shampla, láthair shúgartha, proinntithe agus taisceadáin.

Scríobh roinnt díbh faoi dul chuig an scoil agus na busanna scoile, ar cheap sibh ar cheart feabhas a chur orthu.

Faoin Timpeallacht ...

Scríobh go leor agaibh faoin timpeallacht agus an tionchar atá aici oraibh. Is iad na rudaí a bhí ag cur as díbh:

- a laghad athchúrsála atá ann;
- níos lú spásanna glasa chun súgradh iontu agus níos lú crann le dreapadh;
- an líon bruscair agus an chaoi ar féidir le bruscar a bheith dainséarach.

Mhol sibh gur cheart níos mó boscaí bruscair a bheith ann mar aon le níos mó athchúrsála agus go mbeadh lámh ag gach duine in Éirinn a choimeád glan ...

'Ceapaim má athchúrsálann daoine a n-éadaí, plaisteach, gloine agus páipéir go mbeidh an t-aer níos soiléire.'

Hannah

'Tá a fhios agam nach féidir leat seasamh i lár an uaignis agus an cinneadh a dhéanamh go gcaithfidh tú an chuid eile de do shaol ag piocadh suas bruscair, ach ar chuala tú riamh faoin ráiteas 'bailíonn brobh beart'.'

Ashling

'Is gearr nach mbeidh aon áit ghlas fágtha mar gheall ar an tógáil ar fad atá ag tarlú. Bhínn ag baint an-taitnimh as siúlóidí fada sa chloch ar dá mbeadh rud éigin ag cur buartha orm, ach anois níl aon áit agam le dul ann i gcomhair siúlóidí nuair a bhíonn buairt orm.'

Tiffaney

Maidir le sábháilteacht ...

Labhair roinnt agaibh faoin gcás nach bhfuil aon ghortaí, aon thuillte ná aon tornádónna sa tír seo faoi mar atá i dtíortha eile. Bhraith sibh dá bhrí sin go raibh sibh níos sábháilte agus go raibh níos mó den ádh oraibh ná leanaí i dtíortha eile sin. Dúirt sibh go raibh sibh sásta nach raibh aon chogadh anseo. Labhair sibh faoin súil a bhí agaibh nach gcuirfidh níos mó buamaí agus scaoileadh piléar as do na leanaí a chónaíonn i dTuaisceart na hÉireann. Dúirt sibh freisin go mbraitheann sibh sábháilte an chuid is mó den am.

Ach bhain na rudaí a chur inní oraibh faoina bheith sábháilte le trácht agus ionsaí a dhéanamh oraibh. Labhair sibh faoin gcaoi go mbíonn inní ar bhur tuismitheoirí fúibh agus sibh ag siúl go dtí an scoil nó ag súgradh sna sráideanna.

'Fadó thugtaí cead do leanaí dul amach ag súgradh ar an tsráid agus d'fhéadaidís fanacht amuigh go dtí a naoi a chlog, ach anois tá an iomarca inní ar thuismitheoirí mar gheall ar an líon ionsaithe agus fuadaigh a chloiseann siad fúthu ar an nuacht.'

Susan

'Ceapaim gur áit mhaith shábháilte chónaithe í Éire mar nach bhfuil daoine ag rith thart faoi mar atá i bpáirteanna de Mheiriceá. Nuair a scaoil na buachaillí sin faoina gcomhscoláirí - ceapaim go bhfuil sé sin déisteanach.'

Diane

handúiligh éirí as na drugaí, mar bíonn siad ina suí ar na sráideanna ag tógáil drugaí. Agus nuair a imíonn siad fágann siad na drugaí ansin faoi láimh aon duine agus amanna ní bheadh a fhios agat nach leanaí a gheobhadh iad.'

Sinéad

'Téim ar scoil agus meascaim lena lán daoine óga gach lá. Tá go leor daoine míshásta ... Tá go leor ag fulaingt ina gcroí istigh.'

Evelyn

Scríobh roinnt agaibh faoin saol a bhaineann lena bheith mar bhall den lucht siúil, a bheith gan dídean nó gan a bheith i bhur gcónaí le bhur muintir agus an gortú a bhraitheann sibh ...

'Ba mhaith liom go n-aontódh na daoine lonnaithe linn, ní hea, ní aontú linn ach ... Ba mhaith liom go gcaithfí go cothrom linn ...'

Gan Ainm.

'Glaonn na leanaí tincéirí orainn...agus ní dhéantar aon rud faoi. Dá nglaoth muidne ainmneacha orthu, chuirfí ar fionraí ón scoil muid.'

Gan Ainm.

Nil sé an-deas ar na sráideanna. Bíonn sé fuar agus uaigneach agus casann gach saghas duine ort. Teastaíonn baile uaim ach ní féidir liom ceann a fháil. Níl aon rud agam a bhféadfainn a bheith ag súil leis agus nil aon rud le déanamh agam.'

B.

'Nil uaim ach deis a fháil sa saol, deis chun a thaispeáint do dhaoine cé mé féin ó cheart agus a bhfuil ar mo chumas a bhaint amach, deis saol deas a bheith agam - ní hí an oiread sin le hiarraidh í an deis sin.'

V.

'Ba mhaith liom go mbeadh rogha ceart maidir le socruithe cónaí ann do gach leanbh agus duine óg atá oiriúnach dá riachtanais.'

Gan Ainm.

'Ba mhaith liom na cloig a chur siar do na leanaí ar fad faoi chúram ionas nach mbeadh orthu a d̄hul faoi chúram sa chéad áit.'

Gan Ainm.

Maidir le cead cainte ...

Ba é an rud is tábhachtaí a d'iarr sibh orainn, arís agus arís eile, go gcaithfimidne éisteacht le bhur dtuairimí ...

'Ba cheart do dhaoine smaoineamh níos mó faoi thuairimí leanaí ... Táim sásta go bhfuil ár Rialtas ag glacadh an ama chun éisteacht lenár dtuairimí.'

Susan

'An t-aon rud a d'athróinn go n-éisteoimis níos mó le leanaí agus le daoine óga ár náisiúin mar gur muidne an chéad ghlúin eile a chaithfidh an tír a riaradh. Is féidir le guth na soineantachta amanna a bheith níos cliste ná taithí céad bliain.'

Anne Marie

'Ceart go leor, b'fhéidir go bhfuil daoine ag gníomhí ar ár son, ach fós níl ról díreach ag daoine óga, ar bhealach amháin, i dteacht ar chinneadh faoin rud is fearr dár dtodhchaí.'

Darren

Ar deireadh ...

Tá bhur gcuid tuairimí ar fad an-tábhachtach. Dúirt sibh linn go gcaithfimid éisteacht le gach a bhfuil le rá agaibh. Tá tuairimí agaibh faoi go leor rudaí. Is é an príomhrud a chinntiú go bhfaighidh leanaí na hÉireann deis chóir saol maith a bheith acu.

Dúirt duine agaibh ...

'Is mian liom go dtabharfar grá do gach leanbh faoi mar a thugtar grá domsa.'

Daphne

▶ Lean ort ag léamh chun tuairimí na ndaoine fásta a fháil amach...!

Dúirt na daoine fásta ...

Scríobh go leor tuismitheoirí, seantuismitheoirí, múinteoirí, oibríthe cúraim agus daoine eile a oibríonn le leanaí chugainn. D'inis siad dúinn na rudaí a cheap siad a dhéanfadh fás suas in Éirinn níos fearr daoibhse.

Dúirt na daoine fásta gur leanaí trian de na daoine a chónaíonn in Éirinn ach nach dtugaimid a ndóthain airde oraibh. Tá sé an-tábhachtach nuair atáimid ag déanamh polasaithe agus pleananna go dtabharfaimid aird ar gach a bhfuil go maith daoibhse.

Cabhrú le bhur dteaghlaigh cabhrú libhse ...

Tá bhur deaghlaigh an-tábhachtach daoibh. Mar sin caithfimid a chinntiú go bhfaighimid cabhair uaibhse agus ó bhur dtuismitheoirí gach uair a dhéanaimid plean. Cabhróidh sé seo linn obair níos fearr a dhéanamh.

Ceapann na daoine fásta go gcaithfear roinnt rudaí a dhéanamh chun fás suas a éascú daoibhse agus do bhur dteaghlaigh. Seo a leanas na rudaí a d'éascódh é:

- Ba cheart do mbeadh níos mó eolais agus cabhrach ann do thuismitheoirí;
- Teastaíonn am ó bhur tuismitheoirí ar féidir leo a chaitheamh libh. Tá tábhacht ar leith leis seo nuair a oibríonn bhur dtuismitheoirí taobh amuigh den teach;

Tá sé tábhachtach go mbeidh aire mhaith le fáil agaibh agus go gcoinneofar sábháilte ó thimpistí sibh.

Má chuirtear go dtí an t-ospidéal sibh, is féidir le bhur tuismitheoirí cabhrú leis na dochtúirí agus na haltraí chun cinntí maithe a dhéanamh. Ba cheart do na dochtúirí agus na haltraí insint daoibh cad atá ag tarlú agus ba cheart go mbeadh sibh i dteannta leanaí eile.

Dúirt na daoine fásta freisin go bhfuil sé tábhachtach go dtuigfimis go mbíonn imní de bhur gcuid féin ó am go chéile oraibh. Tharlódh seo dá mbeadh bhur gcuid teaghlach ag troid, dá mbásfadh duine éigin a bhí gar daoibh nó fiú nach dteastaíonn uaibh ach na rudaí atá ag goilliúint oraibh a phlé. Nuair a tharlaíonn seo, tá sé tábhachtach go mbeadh duine éigin agaibh a bhféadfaidh sibh labhairt leis/léi.

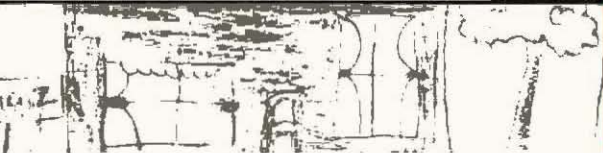
Leanaí a dteastaíonn cabhair bhreise uathu ...

Dúirt na daoine fásta go bhfuil sé tábhachtach a chinntiú go mbeadh am deas ag na leanaí in Éirinn agus iad ag fás suas. Caithfimid bealaí níos fearr a aimsiú chun cabhrú libh:

- má bhíonn sibh faoi mhíchumas;
- más baill den lucht siúil sibh;
- má tá sibh gan dídean;
- má chónaíonn sibh i dteaghlaigh bhochta;
- má tá trioblóid agaibh leis an dlí;
- má tháinig sibh as tír éigin eile.

Má chónaíonn sibh sa tír, tá sé tábhachtach go mbeadh na saoráidí céanna agaibh agus atá ag leanaí eile nó gur féidir libh teacht orthu go héasca.

Gach a ndéanfaidh an Straitéis Náisiúnta Leanaí ...

Ceapann formhór na ndaoine fásta gur smaoineamh maith é déanamh na Straitéise Náisiúnta Leanaí mar go gcabhróidh sé le :

- teaghlaigh agus gach duine a ghránn agus a chúramaíonn do leanaí;
- comhoibriú na ranna rialtais agus na ndaoine a oibríonn i seirbhísí a mbaineann leanaí úsáid astu chun rudaí a fheabhsú daoibhse;
- daoine fásta éisteacht libh;
- libh bhur bpáirt a ghlacadh i bhur saol féin agus saol na leanaí ar fad atá in Éirinn a fheabhsú.

Meán Fómhair, 2000

Bunaithe ar thuarisc ó Colgan and Associates

Notes

Notes

Notes

Notes

Floor 3
94 St. Stephen's Green
Dublin 2
Ireland

Tel 00 353 1 418 0582
Fax 00 353 1 418 0819
Email child_strategy@health.irlgov.ie